

EKONOMSKI ASPEKTI ZELENE EKONOMIJE I NJIHOV UTJECAJ NA KONKURENTNOST PRIVREDE BOSNE I HERCEGOVINE / ECONOMIC ASPECTS OF THE GREEN ECONOMY AND THEIR IMPACT ON THE COMPETITIVENESS OF THE ECONOMY OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Džejlana Čejvan¹, Erdin Hasanbegović¹

¹ Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku, Aleja Konzula – Meljanac bb, Travnik, BiH,
e-mail: dzejlanacejvan@gmail.com, erdin.hasanbegovic@iu-travnik.com

Pregledni članak

<https://www.doi.org/10.58952/zr20251402139>

UDK / UDC 502.131.1:338.45(497.6)

Sažetak

U savremenom ekonomskom razvoju zelena ekonomija postaje jedan od ključnih koncepata, jer usklađuje ekonomske, ekološke i socijalne dimenzije rasta. Suštinu zelene ekonomije predstavlja stvaranje ekonomskog sistema koji promovise efikasno korištenje resursa, smanjenje emisije štetnih gasova i razvoj novih tehnologija koje doprinose održivoj proizvodnji i potrošnji. Rad će analizirati ekonomske aspekte zelene ekonomije i ispitati njihov utjecaj na konkurentnost privrede Bosne i Hercegovine. S obzirom da se Bosna i Hercegovina suočava sa izazovima niske produktivnosti, visokog nivoa zagađenja i nedovoljno razvijene svijesti o održivom razvoju, zelena ekonomija može predstavljati važan instrument za jačanje konkurentnosti privrede. Cilj rada je da se istraže ekonomski aspekti zelene ekonomije i analiziraju utjecaji konkurentnost privrede Bosne i Hercegovine. Predmet istraživanja će obuhvatiti analizu koncepta zelene ekonomije kroz ekonomske pokazatelje, finansijske instrumente i investicione mehanizme koji utječu na konkurentnost privrede Bosne i Hercegovine. Rad nastoji ukazati na to kako implementacija principa zelene ekonomije može dugoročno doprinijeti povećanju produktivnosti, izvoznog potencijala i privlačenju stranih investicija.

Ključne riječi: zelena ekonomija, ekonomski aspekti, Bosna i Hercegovina, privreda, konkurentnost

JEL klasifikacija: Q01, Q56, O44

Abstract

In modern economic development, the green economy is becoming one of the key concepts, as it harmonizes the economic, ecological and social dimensions of growth. The essence of the green economy is the creation of an economic system that promotes the efficient use of resources, the reduction of harmful gas emissions and the development of new technologies that contribute to sustainable production and consumption. The paper will analyze the economic aspects of the green economy and examine their impact on the competitiveness of the economy of Bosnia and Herzegovina. Given that Bosnia and Herzegovina is facing the challenges of low productivity, high levels of pollution and insufficiently developed awareness of sustainable development, the green economy can represent an important instrument for strengthening the competitiveness of the economy. The aim of the paper is to investigate the economic aspects of the green economy and analyze the impacts on the competitiveness of the economy of Bosnia and Herzegovina. The subject of the research will include an analysis of the concept of the green economy through economic indicators, financial instruments and investment mechanisms that affect the competitiveness of the economy of Bosnia and Herzegovina. The paper seeks to indicate how the implementation of the principles of the green economy can contribute in the long term to increasing productivity, export potential and attracting foreign investment.

Keywords: green economy, economic aspects, Bosnia and Herzegovina, economy, competitiveness

UVOD

Tradicionalni pristupi ekonomskom rastu pokazali su se neodrživom u dugoročno smislu, iz razloga jer su savremene globalne ekonomske okolnosti obilježene rastućim pritiscima klimatskih promjena, degradacijom prirodnih resursa, te povećanom potrebom za održivim modelima razvoja. Samim tim, kao odgovor na ovakve izazove javlja se koncept zelene ekonomije. Koncept zelene ekonomije nastoji uskladiti ekonomski i društveni napredak i očuvanje okoliša. Bosna i Hercegovina se suočava sa problemima zastarjele industrijske strukture, visoke energetske intenzivnosti, niskog nivoa ulaganja u istraživanje i razvoja. Zbog toga, zelena ekonomija predstavlja važan instrument za unapređenje konkurentnosti privrede Bosne i Hercegovine. Cilj rada je da se utvrdi u kojoj mjeri zelena ekonomija može doprinijeti povećanju konkurentnosti privrede Bosne i Hercegovine, gdje je poseban fokus stavljen na zelene investicije, zapošljavanje u zelenim sektorima, razvoja inovacija i politike koja potiče održivu tranziciju. Rad je sastavljen od teorijskog okvira zelene ekonomije, njenim ekonomskim aspektima, povezanosti zelene tranzicije i konkurentnosti privrede, pregledu stanja i izazova u Bosni i Hercegovini, te preporukama za jačanje konkurentnosti kroz zelenu ekonomiju.

1. TEORIJSKI OKVIR ZELENE EKONOMIJE

Koncept koji povezuje ekonomski rast s očuvanjem okoliša i društvenom održivošću je koncept zelene ekonomije. Prema definiciji Programa Ujedinjenih nacija za okoliš (UNEP), zelena ekonomija je „ekonomija čiji rezultati dovode do poboljšanja ljudskog blagostanja i socijalne jednakosti, dok značajno smanjuje rizike po životnu sredinu“.⁴⁵ Koncept zelene ekonomije obuhvata niz ekonomskih, ekoloških i društvenih principa koji imaju za cilj stvaranje održivih poslovnih i ekonomskih modela. Njena osnovna misija je da se zemlja formira ispravno, vodeći računa o postavljanju osnovnih smjernica za održivi privredni razvoj.⁴⁶

1.1. OSNOVNI PRINCIPI ZELENE EKONOMIJE

Osnovni principi zelene ekonomije uključuju:

- Efikasno korištenje resursa – minimiziranje otpada i racionalizacija potrošnje energije, vode i sirovina.
- Dekarbonizaciju privrede – smanjenje emisija CO₂ kroz prelazak na obnovljive izvore energije.
- Cirkularnu ekonomiju – ponovno korištenje i recikliranje proizvoda i materijala.
- Inovacije i tehnološki razvoj – implementacija zelenih tehnologija i digitalnih rješenja u industriji, transportu i energetici.
- Socijalnu odgovornost – stvaranje „green jobs“, poboljšanje radnih uslova i inkluzivnost u tržištu rada.⁴⁷

⁴⁵ <https://energetskiportal.rs/svetska-zelena-ekonomija-skoro-iste-velicine-kao-i-sektor-fosilnih-goriva/>
02.11.2025

⁴⁶ Husein Mehmedović „Zelena ekonomija-klimatske primjene i zaštita okoline“, Internacionalni univerzitet Travnik, Travnik, 2024, str 28

⁴⁷ OECD, Green Growth Indicators 2023, Paris, 2023.

Primjena ovih principa omogućava diversifikaciju ekonomije, povećanje konkurentnosti i dugoročnu stabilnost, jer zelena ekonomija ne znači samo smanjenje ekološkog otiska, već i stvaranje novih ekonomskih vrijednosti

1.2. EKONOMSKI CILJEVI I PRINCIPI ODRŽIVOG RAZVOJA

Ekonomski ciljevi zelene ekonomije su :

- a) Povećanje produktivnosti i efikasnosti resursa.
- b) Smanjenje zavisnosti od fosilnih goriva i volatilnih cijena energenata.
- c) Stvaranje novih tržišta kroz zelene inovacije i izvozne prilike.
- d) Poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj te inovacije u industriji i energetici.⁴⁸

Održivi razvoj je usko povezan s zelenom ekonomijom, a on podrazumjeva uravnotežen pristup ekonomskom rastu, socijalnom napretku i zaštiti okoliša. Ekonomski principi održivog razvoja uključuju internalizaciju ekoloških troškova, fiskalne i tržišne instrumente za poticanje održivog ponašanja, te kreiranje institucionalnog okvira koji omogućava dugoročne ekonomske koristi bez negativnog utjecaja na okoliš.⁴⁹

1.3 POVEZANOST ZELENE EKONOMIJE I MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA

Makroekonomski pokazatelji uključuju BDP, zaposlenost, trgovinski bilans i inovativni potencijal zemlje, samim tim zelena ekonomija ima na njih direktan utjecaj, gdje ulaganje u obnovljive izvore energije povećavaju BDP kroz stvaranje novih projekata i radnih mjesta. Nadalje, „zelena radna mjesta“ doprinose smanjenju nezaposlenosti i jačanju socijalne stabilnosti, te energetska efikasnost i cirkularna ekonomija smanjuju troškove proizvodnje, povećavaju profitabilnost i konkurentnost na međunarodnom tržištu. Samim tim, zelena ekonomija nije izolirani ekološki koncept, već integralni dio makroekonomske politike i strateškog planiranja razvoja.

2. EKONOMSKI ASPEKTI ZELENE EKONOMIJE

Glavni ekonomski aspekti zelene ekonomije i njihov značaj za konkurentnost privrede Bosne i Hercegovine su : investicioni aspekt, tržišni, troškovni, finansijski, inovacioni, makroekonomski, socioekonomski, te aspekt zapošljavanja.

⁴⁸ European Commission, The European Green Deal, Brussels, 2019;
https://eurlex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF 02.11.2025

⁴⁹ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Strategija zaštite okoliša 2022–2032., Sarajevo, 2022.
https://parlamentfbih.gov.ba/v2/userfiles/file/Materijali%20u%20proceduri_2022/Feder_%20strat_z%C5%A1t_okoli%C5%A1a%20-%20bos.pdf

Tabela 1: Prikaz ekonomskih aspekata zelene ekonomije

<i>Ekonomski aspekt</i>	<i>Ključni učinak</i>	<i>Dugoročni efekat</i>
<i>Investicioni</i>	Nova ulaganja i sektori	Rast kapitalnih tokova
<i>Troškovni</i>	Efikasnije korištenje resursa	Niži proizvodni troškovi
<i>Tržišni</i>	Rast potražnje za zelenim proizvodima	Veća konkurentnost
<i>Finansijski</i>	Novi instrumenti (zelene obveznice, krediti)	Pristup finansiranju
<i>Tržište rada</i>	Nova radna mjesta	Smanjenje nezaposlenosti
<i>Inovacioni</i>	Tehnološki napredak	Rast produktivnosti
<i>Makroekonomski</i>	Stabilnost i rast BDP-a	Ekonomska otpornost
<i>Socioekonomski</i>	Bolji životni standard	Održivi razvoj

2.1. INVESTICIONI ASPEKT

Investicioni aspekt uključuje modernizaciju industrijski postrojenja, razvoj energetske sistema baziranih na suncu, vodi i vjetru, ulaganje u održivi transport i zgrade te digitalizaciju proizvodnih procesa. Ovakva ulaganja stvaraju nove sektore i radna mjesta, te podstiču domaću potražnju i jačaju investicioni potencijal države. Ulaganja u zelenu infrastrukturu također doprinose privlačenju stranih direktnih investicija, jer međunarodni investitori sve više favorizuju održive projekte i kompanije koje posluju u skladu s ESG principima⁵⁰.

2.2. TROŠKOVNI ASPEKT

Drugi važan element je troškovni aspekt jer prelazak na zelene modele poslovanja često zahtijeva visoke početne troškove, međutim u dugoročnom periodu donosi značajne ekonomske koristi kroz smanjenje troškova energije, efikasnije korištenje resursa i smanjenje ekoloških šteta.⁵¹ Ovim se povećava produktivnost i konkurentnost preduzeća, te se smanjuju troškovi sanacije okoliša.

2.3. TRŽIŠNI ASPEKT

Zelena ekonomija značajno mijenja strukturu tržišta i potrošačke navike, gdje potražnja za ekološki prihvatljivim proizvodima i uslugama stalno raste, dok se formira i novo tržište zelenih tehnologija, reciklaže i obnovljivih izvora energije, te se u tome ogleda tržišni aspekt. Obzirom da preduzeća koja ranije usvoje ekološke standarde i certifikate stiču konkurentsku prednost, lakše izlaze na međunarodna tržišta i jačaju reputaciju, rezultat toga je povećanje izvozne sposobnosti i ukupne konkurentnosti privrede Bosne i Hercegovine.⁵²

⁵⁰ <https://www.brckodanas.com/odrzivost-drustvena-odgovornost-i-dobro-upravljanje-sta-su-to-esg-principi/>
 31.10.2025

⁵¹ European Commission (2019). The European Green Deal. Brussels: COM(2019) 640 final.

⁵² Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, 2022.

2.4.FINANSIJSKI ASPEKT

Značajan segment zelene ekonomije čine finansijski instrumenti. Oni obuhvataju razvoj novih instrumenata finansiranja održivih projekata poput zelenih obveznica, čiji prihod se koristi isključivo za finansiranje projekata sa pozitivnim utjecajem na okoliš⁵³, zelenih kredita, subvencija i poreskih olakšica. Ovi instrumenti omogućavaju pristup kapitalu za projekte koji doprinose smanjenju emisija stakleničkih gasova, poboljšanju kvaliteta života i održivom rastu.⁵⁴ Evropska unija, kroz Zeleni plan⁵⁵ uspostavila je širok okvir finansijskih mehanizama za podršku zemljama kandidatima, među kojima je i Bosna i Hercegovina.

2.5.TRŽIŠTE RADA KAO EKONOMSKI ASPEKT

Razvoj zelene ekonomije doprinosi stvaranju tzv. „green jobs“ u sektorima kao što su energetska efikasnost, recikliranje, održiva poljoprivreda i ekoturizam, samim tim tržište rada predstavlja važan ekonomski aspekt zelene ekonomije. Prema izvještaju Međunarodne organizacije rada (ILO), globalni prelazak na zelenu ekonomiju mogao bi stvoriti preko 24 miliona novih radnih mjesta do 2030. godine.⁵⁶

2.6.INOVACIONI ASPEKT

Inovacioni aspekt zelene ekonomije je važan iz razloga jer inovacije povećavaju konkurentnost domaće privrede, privlače strane investitore te omogućavaju stvaranje novih proizvoda i usluga sa većom dodanom vrijednošću. Kako zelena ekonomija snažno podstiče inovacije i razvoj novih tehnologija koje povećavaju produktivnost i konkurentnosti tako one doprinose tehnološkoj transformaciji i jačanju inovacijskog ekosistema BiH.

2.7.MAKROEKONOMSKI ASPEKT

Pored navedenog, makroekonomski aspekt zelene ekonomije odnosi se na njen utjecaj na ukupnu ekonomsku stabilnost i otpornost, odnosno zelena ekonomija doprinosi rastu BDP-a, smanjenju zavisnosti od uvoza energenata i jačanju ekonomske stabilnosti. Zemlje koje ulažu u obnovljive izvore energije i efikasno upravljanje resursima smanjuju zavisnost od uvoza energenata, poboljšavaju bilans plaćanja i povećavaju energetske sigurnost. Time se stvaraju preduslovi za stabilniji i održiviji ekonomski rast.⁵⁷

2.8.SOCIOEKONOMSKI ASPEKT

Pored ekonomskih, zelena ekonomija ima i šire društveno-ekonomske koristi. Ona doprinosi smanjenju siromaštva kroz otvaranje radnih mjesta, unapređuje zdravlje stanovništva zahvaljujući čistijem okolišu i podstiče ravnomjerniji regionalni razvoj. Socioekonomski efekti zelene ekonomije ogledaju se u inkluzivnom rastu, većoj društvenoj stabilnosti i poboljšanju kvaliteta života građana. Na taj način, zelena tranzicija postaje temelj ne samo ekonomske, nego i društvene transformacije Bosne i Hercegovine.⁵⁸

⁵³ Mehmedović, H., Emisija zelenih obveznica u BiH, 2025.

⁵⁴ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (2022). Strategija zaštite okoliša Bosne i Hercegovine 2022–2030. Sarajevo.

⁵⁵ <https://mojemjestoeu.ba/novost/17/sta-je-green-deal-zeleni-plan-eu> 03.11.2025

⁵⁶ ILO (2018). World Employment and Social Outlook 2018: Greening with Jobs. Geneva: International Labour Organization.

⁵⁷ UNDP BiH (2023). Zelena tranzicija i održivi razvoj u Bosni i Hercegovini. Sarajevo.

⁵⁸ Ibid

3. KONKURENTNOST PRIVREDE U KONTEKSTU ZELENE TRANZICIJE

Konkurentnost privrede može se definirati kao sposobnost zemlje da proizvodi robu i usluge koje zadovoljavaju međunarodne standarde kvaliteta i cijene, uz održavanje ili povećanje životnog standarda svojih građana.⁵⁹

Glavni faktori konkurentnosti u kontekstu zelene ekonomije uključuju:

- Inovacije i tehnološki razvoj,
- Efikasnost korištenja resursa,
- Investicije u zelene tehnologije i obnovljive izvore energije,
- Pristup finansijskim instrumentima i međunarodnim fondovima,
- Regulatorni okvir i podrška države.⁶⁰

Povećanje konkurentnosti zavisi od sposobnosti privrede da integrira ekološke standarde u proizvodne procese i iskoristi ekonomsku vrijednost održivih rješenja.

3.1. VEZA IZMEĐU INOVACIJA, EFIKASNOSTI RESURSA I KONKURENTNOSTI

Zelene inovacije omogućavaju privredi smanjenje troškova energije i sirovina, povećavajući produktivnost i smanjujući ekološki otisak proizvodnje. Primjeri uključuju: korištenje solarnih i vjetroelektrana u proizvodnji; modernizacija industrijskih pogona i uvođenje cirkularnih modela u industriji i preradi otpada; primjena precizne poljoprivrede i obnovljivih izvora energije u agro-sektoru.⁶¹ Ove mjere smanjuju operativne troškove, ali i omogućavaju domaćim preduzećima pristup tržištima koja zahtijevaju ekološke standarde, čime se jača konkurentnost.

3.2. ZELENE INOVACIJE KAO IZVOR DUGOROČNE PREDNOSTI

Zelene inovacije predstavljaju dugoročnu konkurentsku prednost jer :

- Stvaraju „green jobs“, što povećava kvalifikacije i mobilnost radne snage;
- Omogućavaju diferencijaciju proizvoda na domaćem i međunarodnom tržištu;
- Povećavaju atraktivnost za investitore, uključujući strane kompanije zainteresovane za održive projekte;
- Smanjuju negativne eksterne troškove, kao što su emisije CO₂ i zagađenje, što dugoročno povećava profitabilnost i reputaciju kompanija.⁶²

Primjeri poput Njemačke, Švedske i Danske pokazuju da zemlje koje su investirale u zelene tehnologije i poticale inovacije ostvaruju veću konkurentnosti i rast izvoza.

3.3. PRIMJERI PRIMJENE U BIH

U Bosni i Hercegovini, nekoliko inicijativa već pokazuje pozitivan utjecaj zelene ekonomije na konkurentnost. Primjer toga su solarni parkovi u Hercegovini i hidroelektrane na rijeci Drini koji doprinose energetske sigurnosti i smanjenju troškova proizvodnje.⁶³ Također, lokalni

⁵⁹ Porter, M., The Competitive Advantage of Nations, Harvard Business Review, 1990.

⁶⁰ OECD, Green Growth and Competitiveness Report, 2023.

⁶¹ World Bank, Green Innovation and Resource Efficiency in Western Balkans, 2022.

⁶² European Commission, EU Green Deal: Competitiveness Impacts, 2023.

⁶³ <https://www.balcanicaucaso.org/bhs/zone/Bosna-i-Hercegovina/Bosnia-i-Hercegovina-biznis-sa-solarima-238434> 02.11.2025

proizvođači organske hrane koriste ekološke standarde kako bi povećali izvoz i tržišni udio. Te primjer industrijskih projekata u Sarajevu i Banjoj Luci koji implementiraju reciklažu i cirkularne modele smanjuju troškove proizvodnje i zagađenje.⁶⁴ Ovi primjeri su pokazatelji da ekonomski aspekti zelene tranzicije mogu biti izvor konkurentske prednosti za BiH, posebno ako se implementiraju sistemski i uz podršku politike i finansijskih instrumenata.

4. ANALIZA STANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

U Bosni i Hercegovini doneseni su strateški dokumenti koji podržavaju zelenu tranziciju, uključujući:

- Strategiju zaštite okoliša 2022–2032., s ciljevima smanjenja emisija, očuvanja prirodnih resursa i razvoja obnovljivih izvora energije⁶⁵.
- Energetsku strategiju BiH, koja predviđa diversifikaciju izvora energije i povećanje udjela OIE,⁶⁶
- Korištenje EU fondova i programa (Zeleni plan EU, Horizon Europe, IPA III) za finansiranje zelenih projekata.⁶⁷

4.1. EKONOMSKI POTENCIJAL SEKTORA ZA ZELENU TRANSFORMACIJU

U Bosni i Hercegovini postoji veliki potencijal u hidro, solarne i vjetroelektrane. Ulaganja u OIE mogu smanjiti troškove energije, povećati energetsku sigurnost i stvarati nova radna mjesta, što direktno utiče na konkurentnost privrede.⁶⁸ Kada govori o poljoprivredi, važno je spomenuti da održiva poljoprivreda može poboljšati izvor proizvoda, gdje primjena precizne poljoprivrede i ekoloških tehnologija stvara nove prilike za konkurentnost proizvođača. Nažalost, kako industrijski sektor u BiH karakterišu energetska intenzivnost i zastarjeli proces, tako bi uvođenjem cirkularnih modela, reciklaža i zelene tehnologije došlo do smanjenja troškova i povećanja konkurentnosti. Konkurentnost BiH kao turističke destinacije se može povećati kroz zeleni turizam i ekološki prihvatljive usluge, pri čemu razvoj održivog turizma u ruralnim i zaštićenim područjima stvara dodatne prihode i nova radna mjesta.⁶⁹

4.2. GLAVNI IZAZOVI

Glavni izazovi u primjeni zelene ekonomije u BiH uključuju:

- Institucionalni okvir: fragmentirani i složeni administrativni sistemi;
- Nedostatak investicija: ograničen pristup kapitalu i slab interes privatnog sektora;
- Slaba svijest i edukacija: nedovoljno kvalifikovana radna snaga i niska javna svijest;
- Tehnička ograničenja: zastarjeli industrijski, energetski i transportni sistemi;
- Socio-ekonomski faktori: regionalna nerazvijenost i otpor prema promjenama⁷⁰.

⁶⁴ FAO & UNEP, Sustainable Practices in Bosnia and Herzegovina, 2023

⁶⁵ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Strategija zaštite okoliša 2022–2032., Sarajevo, 2022

⁶⁶ https://fmeri.gov.ba/media/1819/okvirna_energetska_strategija_bosne_i_hercegovine_do_2035_bih_finalna.pdf 03.11.2025

⁶⁷ European Commission, EU Support for Green Transition in the Western Balkans, 2023

⁶⁸ Energy Community Secretariat, Annual Implementation Report for Bosnia and Herzegovina, 2024.

⁶⁹ UNEP, Green Tourism and Sustainable Development, 2022.

⁷⁰ Podaci uzeti sa web stranice: https://www.heidelbergmaterials.ba/bs/zelena_ekonomija 2021 03.11.2025

Da bi se prevazišle ove prepreke potrebno je strateško planiranje, kreiranje povoljnog investicionog okruženja, obrazovanje i stručnu obuku, te korištenje međunarodnih fondova. Kroz smanjenje troškova, povećanje produktivnosti i jačanje izvoznog potencijala, implementacija zelenih politika direktno utiče na konkurentnost privrede Bosne i Hercegovine.

5. PREPORUKE ZA JAČANJE KONKURENTNOSTI KROZ ZELENU EKONOMIJU

Bosna i Hercegovina bi trebala kombinirati strateške, institucionalne i finansijske mjere, kako bi povećala konkurentnost svoje privrede kroz zelenu ekonomiju. Kako bi postigla povećanje konkurentnosti potrebno je da fokus bude na ekonomskim aspektima zelenih politika, kao što su investicije, inovacije, smanjenje troškova te stvaranje radnih mjesta u održivim sektorima. Od efikasnosti institucionalnog okvira zavisi sami uspjeh zelene tranzicije. Kako bi došlo do toga, preporučuju se mjere ,koje osiguravaju da zelena politika doprinosi konkurentnosti preduzeća, ali i cjelokupne privrede, kao što su:

- Formiranje centralnog koordinacijskog tijela za zelenu ekonomiju, koje povezuje entitetske i državne institucije;
- Razvoj nacionalnog akcijskog plana za zelenu ekonomiju sa jasno definiranim ciljevima, rokovima i indikatorima;
- Uvođenje sistema evaluacije i monitoringa učinka zelene politike, kako bi se osigurala efektivna primjena i ekonomski rezultati⁷¹

Za ekonomski efekat ključno je privlačenje investicija u zelene sektore, a to se postiže kroz:

- Porezne olakšice za kompanije koje implementiraju zelene tehnologije;
- Subvencije za projekte OIE, reciklažu i energetske efikasnost;
- Zelene obveznice i povoljni krediti za razvoj ekološki prihvatljivih tehnologija;
- Podrška malim i srednjim preduzećima kroz grantove i pristup fondovima EU.⁷²

Za implementaciju zelenih tehnologija i inovacija potrebno je osposobiti kvalifikovanu radnu snagu kroz:

- Uvođenje kurseva i programa o zelenim tehnologijama i cirkularnoj ekonomiji u školama i univerzitetima;
- Organizacija treninga i radionica za zaposlene u industriji, energetici, poljoprivredi i turizmu;
- Promocija „green jobs“ i mogućnosti zapošljavanja u održivim sektorima⁷³.

Također, Bosna i Hercegovina može ubrzati zelenu tranziciju kroz korištenje evropskih fondova i programa:

- Zeleni plan EU – pruža smjernice i sredstva za klimatske i energetske projekte;
- Horizon Europe i IPA III – finansijska podrška istraživanju i inovacijama u zelenim sektorima;
- Regionalne inicijative za transfer tehnologija i know-how⁷⁴.

⁷¹ OECD, Green Growth and Competitiveness Report, 2023

⁷² Mehmedović, H., Finansiranje zelenih projekata u BiH, Sarajevo, 2024

⁷³ World Bank, Green Jobs in the Western Balkans, 2022.

⁷⁴ European Commission, EU Support for Green Transition in the Western Balkans, 2023.

Ono što bi još moglo povećati konkurentnost privrede Bosne i Hercegovine jeste: ubrzanje razvoja OIE, modernizacija elektrodistributivnih mreža, poticaji za energetske efikasne projekte, ekološka i precizna poljoprivreda, certificiranje i promocija organske proizvodnje, uvođenje cirkularnih modela, modernizacija pogona i reciklaža, razvoj održivog i zelenog turizma, eko-hoteli i promocija lokalnih resursa.

Ove mjere omogućavaju BiH pristup međunarodnom kapitalu i tehnologijama, što direktno utiče na konkurentnost, te njihova implementacija omogućava smanjenje troškova, povećanje produktivnosti i stvaranje dugoročne konkurentske prednosti.

ZAKLJUČAK

Ključnu ulogu u jačanju konkurentnosti privrede Bosne i Hercegovine imaju ekonomski aspekti zelene ekonomije, pri čemu ulaganja u obnovljive izvore energije, zelene tehnologije i inovacije u proizvodnim procesima direktno doprinose povećanju produktivnosti, smanjenju troškova i stvaranju novih radnih mjesta u održivim sektorima. Ovi faktori su temelj za dugoročnu konkurentsku prednost privrede BiH na domaćem i međunarodnom tržištu. Bosna i Hercegovina posjeduje značajan potencijal u sektorima energetike, poljoprivrede, industrije i turizma. Glavni izazovi ostaju fragmentirani institucionalni okvir, nedostatak investicija, niska svijest i ograničeno obrazovanje radne snage. Prevazilaženje ovih prepreka zahtijeva strateško planiranje, kreiranje povoljnog investicionog okruženja, osnaživanje obrazovanja i stručnog kadra, te aktivno korištenje evropskih fondova i međunarodnih programa. Shodno tome, ekonomski aspekti zelene ekonomije nisu samo alat za očuvanje okoliša, već i strateški instrument za povećanje konkurentnosti privrede Bosne i Hercegovina, pri čemu primjena zelenih politika i inovacija omogućava smanjenje troškova, povećanje produktivnosti, stvaranje novih radnih mjesta i jačanje izvozne pozicije zemlje.

LITERATURA

1. Husein Mehmedović „Zelena ekonomija-klimatske primjene i zaštita okoline“, Internacionalni univerzitet Travnik, Travnik, 2024,
2. Mehmedović, H., Emisija zelenih obveznica u BiH, 2025.
3. Mehmedović, H., Finansiranje zelenih projekata u BiH, Sarajevo, 2024
4. Porter, M., The Competitive Advantage of Nations, Harvard Business Review, 1990.
5. OECD, Green Growth Indicators 2023, Paris, 2023.
6. European Commission, The European Green Deal, Brussels, 2019;
7. European Commission (2019). The European Green Deal. Brussels: COM(2019) 640 final ILO (2018). World Employment and Social Outlook 2018: Greening with Jobs. Geneva: International Labour Organization
8. UNDP BiH (2023). Zelena tranzicija i održivi razvoj u Bosni i Hercegovini. Sarajevo.
9. OECD, Green Growth and Competitiveness Report, 2023
10. World Bank, Green Innovation and Resource Efficiency in Western Balkans, 2022
11. European Commission, EU Green Deal: Competitiveness Impacts, 2023.
12. European Commission, EU Support for Green Transition in the Western Balkans, 2023
13. FAO & UNEP, Sustainable Practices in Bosnia and Herzegovina, 2023
14. Energy Community Secretariat, Annual Implementation Report for Bosnia and Herzegovina, 2024
15. UNEP, Green Tourism and Sustainable Development, 2022.
16. World Bank, Green Jobs in the Western Balkans, 2022

Web stranice:

17. <https://energetskiportal.rs/svetska-zelena-ekonomija-skoro-iste-velicine-kao-i-sektor-fosilnih-goriva/> 02.11.2025
18. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Strategija zaštite okoliša 2022–2032., Sarajevo, 2022.
https://eurlex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF 02.11.2025
19. https://parlamentfbih.gov.ba/v2/userfiles/file/Materijali%20u%20proceduri_2022/Feder_%20strat_za%C5%A1t_okoli%C5%A1a%20-%20bos.pdf
20. <https://www.brckodanas.com/odrzivost-drustvena-odgovornost-i-dobro-upravljanje-sta-su-to-esg-principi/> 31.10.2025
21. <https://mojemjestoeu.ba/novost/17/sta-je-green-deal-zeleni-plan-eu> 03.11.2025
22. <https://www.balcanicaucaso.org/bhs/zone/Bosna-i-Hercegovina/Bosnia-i-Hercegovina-biznis-sa-solarima-238434> 02.11.2025
23. https://fmeri.gov.ba/media/1819/okvirna_energetska_strategija_bosne_i_hercegovine_do_2035_bih_finalna.pdf 03.11.2025
24. https://www.heidelbergmaterials.ba/bs/zelena_ekonomija_2021 03.11.2025